

Oslo 14.01.2019

Høringsuttalelse

- etablering av Nasjonalt eldre-, pasient- og brukerombud

Vi viser til høringsnotat datert 2. oktober 2018 samt tilleggsdokument med forslag om opprettelse av eget Eldreombud etter regjeringsforliket.

På vegne av paraplyorganisasjonen Pårørendealliansen og dens for tiden 20 medlemsorganisasjoner vil vi komme med innspill til denne høringen.

Pårørendealliansen er en frittstående paraplyorganisasjon som skal arbeide for å forbedre pårørendes interesser og rettigheter, uavhengig av hvem man er pårørende til.

De fleste av oss vil oppleve å bli pårørende til noen i løpet av våre liv, eller trenge egne pårørende som kan sloss for oss. Dette vil særlig gjelde innenfor eldreomsorg.

Kommentarer til noen av endringsforslagene i første notat

Pårørendealliansen støtter forslaget om at pasient- og brukerombudene også skal dekke den fylkeskommunale tannhelsetjenesten. Ansvarsområdet bør dekke alle områdene som den fylkeskommunale tannhelsetjenesten har.

Vi støtter at det opprettes et Nasjonalt helse og omsorgsombud som har overordnet ansvar men har ingen formening om hvordan dette best skal organiseres ut fra de forslag som er satt opp. Det som må være i fokus er at viktig kompetanse og effektivitet ivaretas og utvikles, til beste for de som trenger Pasient og brukerombudenes tjenester og at de midler de tildeles er i tråd med oppdraget de har.

Oppnevning av et eget Eldreombud

«De fleste eldre er friske, - men de fleste syke er eldre»

Med dette i mente ønsker vi å sterkt å støtte oppnevningen av et eget Eldreombud.

Som det påpekes i notatet fra 2.oktober, så er det mange eldre som er friske og ressurssterke selv og/eller har ressurssterke pårørende. Men de som ikke har ressurssterke pårørende eller står uten pårørende, er i dag ikke ivaretatt godt nok. Dette er grupper som det vil bli flere av i fremtiden.

Vi ser at utfordringene i dagens eldreomsorg til syke eldre fortsatt er store. Nesten daglig er det overskrifter om svikt og manglende helsehjelp eller dårlige omsorgstilbud. Det skjer en stadig forskyvning av helsetjenester og omsorg inn i de enkelte eldre sine hjem og pårørende melder om mange utfordringer.

Vi har en vei å gå på dette området til tross for reformer og gode intensjoner.

Riksrevisjonene rapport av 2.11.2018 peker på **flere bekymringsfulle og grunnleggende utfordringer** i hjelp og omsorg for eldre. Et av disse er at bestillingskontor/tjeneste-tildeler for en av fire eldre faktisk ikke

avdekker deres behov ved å snakke med dem eller høre på fagfolk før de fatter sitt vedtak. Dette sier noe om grunnleggende holdningsutfordringer overfor en svak gruppe.

<https://www.riksrevisjonen.no/rapporter-mappe/no-2018-2019/Tilgjengelighet-og-kvalitet-i-eldreomsorgen/>

På området **menneskerettigheter for eldre** i sykehjem vet vi at Norge flere ganger har vært i søkelyset og har måttet utrede og står til rette for FN om hvilke tiltak som gjøres. Senest 16 august 2018 leverte NIM Norsk institutt for menneskerettigheter inn flere forslag til spørsmål som bør stilles til norske myndigheter om bruk av tvangsbruk overfor eldre i sykehjem og om vergemålsbruk.

https://www.nhri.no/wp-content/uploads/2018/08/NIM-to-CRPD-pre-session_final.pdf

Vi kan bare undre oss over hvordan dette tenkes styrket med den stadige økningen av hjemmebasert omsorg og de situasjoner som kan oppstå der i de enkelte hjem.

Fra årsrapporter vet vi at 40 % av de som klager til Pasient og bruker ombudene er pårørende, og mange klager på vegne av manglende eller mangelfull hjelp til eldre. Selv antar Helsetilsynet at de som klager bare er 10 % av de totale som burde ha klaget, noe artikkelen under viser

<https://www.aftenposten.no/norge/i/Jxw7/Misnoye-med-eldreomsorg-forer-sjelden-til-klager>

Når vi i 20140 regner med at over 1,4 millioner i Norge er over 70 år, vet vi at en økende andel av disse vil stå alene og mange vil trenge helsehjelp, rett og slett fordi de lever lenger med sine mange sykdommer.

Utfordringen er at det finnes ingen som «tar saken» samlet for eldre som trenger hjelp på ulike områder.

Det finnes mange gode organisasjoner som sloss for friske eldre og for noen ulike diagnoser som ofte rammer eldre. Det finnes ingen felles stemme som løfter opp utfordringene for eldre som gruppe når de er syke eller som hele tiden belyser og etterspør hvordan grunnleggende rettigheter og muligheter for eldre ivaretas. Dette er noe vi trenger sårt.

Om tiden ikke har vært inne før for å opprette et Eldreombud på linje med Barneombudet, så er den det nå!

Det trengs et uavhengig Eldreombud som kan gå ut og fronte eldre sin sak i alle øverste fora og som blir lyttet til, med et mandat og et støtteapparat på linje med det Barneombudet har.

Med vennlig hilsen

Anita Vatland

Anne-Grethe Terjesen

Leder Pårørendealliansen

Fagsjef Pårørendealliansen